

Бранко Костић, 1991. ДА СЕ НЕ ЗАБОРАВИ; "Филип Вишњић", Београд, "Београдско слово" - Ријека Црновића, Београд, 1996.

Поуздано свједочанство југословенске шрагедије

Проф. др Бранко Костић имао је несрећу да буде "активни учесник" разбијања државе, коју је много волио, за коју су храбро војевали његови преци, а за њу је живот дао и његов отац, или како рече аутор: "Све што имам у породици или је на линији Југославије или је пало за њу". Он сам је уложио велику енергију и љубав у њену обнову и поратну изградњу и захваљујући томе нашао се на самом врху хијерархије власти. Заиста, тешка судбина за таквог родољубља какав је Бранко Костић. "Осјећам драматику овога што се збива. Осјећам тежину положаја, па и личну драматику што сам се нашао у позицији да у овом времену обављам функцију потпредседника Председништва". Чинио је све што је било у његовој моћи да сачува вољену државу. Узалуд је упућивао вапајуће апеле - "Увјерен сам да се у овој ситуацији сви морамо разборито понашати и да морамо сјести да разговарамо. То је заједничка обавеза свих нас пред народом који нам је указао повјерење... У противном, ако будемо слиједили политику која бо обезбиједила убирање оплауза у сопственом народу, бојим се да тај сопствени народ можемо довести у пропаст, а да он то касно схвати". Међутим, тако нијесу мислили и сви остали чалнови Председништва. Напротив. Стипе Месић и неки су дошли у врх државне власти с чврстом намјером да ту државу руше. И када је већ било почело комадање Југославије, уз снажну асистенцију спољашњег фактора, Костић поново упозорава: "Чврсто вјерујем да је свима нама на овим просторима, без обзира на то како се ко национално или вјерски осјећа, трајна перспектива у развијању онога што нам је заједничко и што нас повезује, а не у подстицању онога што нас раздваја и дијели. Све док то не схватимо, наћи ће се они који ће нас дијелити и међусобно свађати ради својих интереса, који најчешће немају никакве везе са бригом о судбини "свога" народа".

У низу покушаја да се спасе СФЈР било је и доношење Конвенције о Југославији, који су, на иницијативу Предсједништва, донијели бројни представници различитих политичких опредјељења, а чија се суштина своди на то "да је искључиво право народа и грађана да одлучују о својој судбини. Зато нема нико право да ускрати настављање заједничког живота оним народима и републикама који то желе у југословенској државној заједници".

Књига има 450 страница плус 10 страна предговора. Поред увода, састоји се од четири поглавља (За очување Југославије; За мирно рјешење југословенске кризе; За јединство, а не за подјеле народа и Како је текао наш разлаз), Закључака, Резимеа и 18 врло интересантних разлога, који увелико потврђују ауторова казивања и употпуњују слику оновремених збивања у Југославији.

У првом поглављу су текстови; За заједништво - без калкулација; Европска "тројка" бира нам шефа државе; То није био пуч већ посљедња уставна могућност да војску и државу сачувамо од распадања; Неуспјели покушај брисања Југославије; Одлуке мимо Устава СФРЈ и Закључака Скупштине СР Црне Горе; Још један покушај да спријечимо рат у Босни и Херцеговини; Моје виђење југословенске кризе и Свака друга армија би се распала.

У другом поглављу су текстови: Да ли је требало да војно интервенишемо у Словинији; Вјеровали смо Организацији уједињених нација и Црне слутње су се обистиниле.

У трећем поглављу су текстови у којима аутор пледира за јединство земље: ... Све је ово овдје моје; Дјело краља Николе уједињује, а не дијели; Организатори из позадине; Драги моји Црногорци; Ми смо једна крв; Цетиње је увијек знало да раздвоји добро од лошега; Вјештачке дилеме и Дани хуманости.

У четвртном поглављу: Непланирано - Предсједник; Погубне манипулације; Политика заогрнута плаштом науке; Каква нам заједничка држава треба; То није било само кадровско шпитање и Морао сам упозорити грађане Црне Горе.

Немогавши одбранити СФРЈ, јер су спољни и унутрашњи завјереници били превише моћни, да би олакшао својој души, али и нама оставио је пвроразредно свједочанство југословенске трагедије, написао је ову драгоцјену књигу. Ако се уз ово дода да је написана лапидарним стилем, те да се чита као занимљива приповијест, онда нема сумње да нас је професор др Бранко Костић обогатио једном врло корисном и необично занимљивом књигом.

Иако њен претензије - како у уводу стоји - "нијесу да испитује узроке који су довели до разбијања државе", већ да послужи онима "који са неопходне временске дистанце и неоптерећени захтјевима дневне политике буду давали објективан суд о збивањима из овог периода". Оно ипак, садржи пуно тога што се односи и на узроке кризе.

Скроман и надасве отворен, свјестан големог ризика своје искрене исповијести, аутор каже: "Трудио сам се да забиљежим факта и чињенице. Можда ће вријеме показати да су моја гледишта била погрешна. И у том случају, ово што сам записао биће корисно онима који ће са неопходне временске дистанце објективније оцјенити догађаја и *нашег йонашања у њима*" (истакао М.С.).

Припремање југословенске драме, иначе, почело је одавно. Међутим, први видљиви знаци њене манифестације су се испојили у стварној подршци словеначких и хрватских политичара албанским сепаратистима, што им је - како с правом каже др Костић - "послужио као параван да би лакше обавили акт једностране сецесије". Њима је, иначе, "Социјалистичка Федеративна Република Југославија била само пролазна станица да би стекли услове за своју државност и да би избјегли посљедице поражених, на чијој страни су били у првом и другом свјетском рату".

Када се ради о спољним актерима југословенске трагедије, ту су у први план избили стари и стални противници Југославије: Аустрија, Њемачка, и Ватикан, да би им се, особито у завршном чину драме, придружили исламски фундаменталисти. Али, како рече аутор, "Ни Енглеска и Француска у тим данима нијесу биле земље Черчила и Де Гола". Због тога се код Костића јавио оправдан страх "да протагонисти новог свјетског поретка, у нахукталој еуфорији своје снаге и моћи, приближавају међународну заједницу помоћу опште катаклизме". Уосталом, и историја нас опомиње да када су "основни принципи међународног права уступали мјесто сили и двојним стандардима, човјечанство је увијек плаћало високу цијену" - закључује аутор.

Немајући других реалних могућности да помогне у невољама које су задесиле српски народ, особито у Хрватској и Босни и Херцеговини, Костић, као сатисфакцију за та голема страдања, оптимистички поручује: "... Увјерен сам да ће, упркос свим невољама кроз које данас пролазимо, у свјетској историји краја XX вијека српски народ заузети почасно мјесто међу онима који су својом пркосном борбом за заштиту правде и права подстакли буђење усаване свијести и савјести прогресивног дијела човјечанства, који ће се ипак успјешно супротставити неконтролисаној најезди хипокризије и моралног посрнућа".

Обављајући најодговорније дужности у Црној Гори и Југославији у борби за очување "велике", али и "мале" Југославије, како сам каже, често је био "у прилици да се бескомпромисно супротставља политичким неистомишљеницима из разних политичких странака, али и мојим (својим) друговима из нахужег руководства".

Костић користи сваку иоле повољну прилику да истакне судбинску повезаност наших народа, особито Срба и Црногораца, па то чини и приликом преношења посмртних остатака краља Николе у домовину, ријечима: "Основна мисао водила књаза и краља Николе било је ослобођење црногорског, односно српског народа. (...) Уједињење народа Црне Горе и Србије књаз Никола је видио као претпоставку за успјешно вођење ослободилачке борбе". А када су му на митингу подршке српском народу у Хрватској у Подгорици (02. октобра 1990. године) скандирали "Бранко - Србине!", он им одговара: "Ја сам и велики Црногорац".

Дакле, у тим тешким и тмурним временима Бранко Костић је веома активан. Он свугдје стиже, у земљи је и иностранству, гдје треба, макар и узалуд, образлагати потребу постојања СФРЈ, односно касније СРЈ. Каткад је у тим послу доживљавао и личне увреде, а особито увреде државе за коју се залагао. Неразумијевања и злоанмјерног несхватања је било напретек, јер су и домаћи завјереници и многи свјетски моћници државу коју је представљао већ били отписали. Тако се дешавало да некакав трећеразредни дипломата који заступа Европску заједницу не да ријеч њему као предсједнику још постојеће државе. Но, он и у тим ситуацијама остаје храбар и достојанствен. А након коначног разбијања СФРЈ, Костић се свим својим бићем залаже за опстанак ове наше данашње Југославије.

Казивања Бранка Костића су топла, искрена, људска. То се, између осталог, види из писања о својим доживљајима на Цетињу у јуну и новембру 1990. године, кад каже: "Начин на који су ме Цетињани дичекали био је највећа могућа сатисфакција и Цетињу и мени. Цетиње је те ноћи у тој сали, а не онда пет мјесеци раније, пред зградом Скупштине општине, када сам био физички нападнут".

Садашњи, а особито каснији, читаоци ће бити у прилици да оцјењују гдје је и колико у својим казивањима проф. др Бранко Костић био у праву. Но, ма какав суд они донијели он неће засјенити величину подухвата и значај изнесених чињеница, јер је - како рече проф. др Гавро Перацић - "аутор у њу инвестирао искреност и храброст, а надасве достојанство доживљавања догађаја, не скривајући ништа што би могло да се сакрије". Она спада у оне ријетке и драгоцјене књиге које временом постају све значајније.

Са особитом задовољством и чврстим убјеђењем у њене изванредне квалитете, топло препотучујем ову необично занимљиву, лијепо, достојанствено и искрено писану књигу, свима који желе (а мало је оних који не желе) да потпуније и изворно више сазнају о догађајима и њиховим актерима који разбише нашу драгу домовину СФРЈ.

Милош Старовлах